17 november 1915

Het briefverkeer tussen Duitsland en het Belgische district Brugge is thans toegelaten. Tot dit district behoren de plaatsen Assebroek, Brugge, Koolkerke, Damme, Dudzele, Loppem, Male, Meetkerke, St.-Andries, St.-Kruis, St.-Michiels en Sijsele.

Het 2e Belgische regiment jagers te voet.

Wij ontlenen teug aan de (Belgische) Legerbode:

In goede orde, en zonder enige verwarring, bereikten de twee bataljons eerst het kruispunt, de estaminet Lettenberg, waar de weg naar Oostkerke de grote baan van Diksmuide naar Pervijze kruist. Maar vanaf dit ogenblik werden zij door het verschrikkelijke vuur van de vijandelijke zware artillerie bestookt.

Ten westen van Beerst geplaatst, buiten het bereik van onze dappere kleine kanonnen, zonden de zware Duitse stukken een hagel van hun helse marmitten op de streek in de nabijheid van de spoorweg, waar de ontploffingen zonder een ogenblik verpozing op elkaar volgden, te midden van het oorverdovende gedonder als van een losbarstende vulkaan. Een verschrikkelijke dam van vuur verhief zich voor onze jagers, en vormde zo een dodelijke strook die men nochtans kost wat kost moest doortrekken. En majoor Leblanc, een ogenblik het hart beklemd bij de gedachte aan het gevaar waaraan zijn mannen gingen bloot staan, gaf het bevel vooruit te trekken.

Met luitenant Jamir aan het hoofd, een dappere, wiens ziel reeds in het vuur van zoveel gevechten was gestaald, trok het peloton verkenners van de compagnie Tavier zonder aarzelen over de spoorwegovergang en tirailleursgewijze verspreid rukten zij naar

Oud Stuivekenskerke op. Onmiddellijk werd het op het vijandelijk geweervuur onthaald. Maar de beweging werd er niet door vertraagd. Achter de verkenners volgden de twee overige pelotons, welke kapitein Tavier, kalm en glimlachend, om zijn mannen vertrouwen in te boezemen, bij lenige sprongen, onder het dodelijk schroot voerde.

De andere compagnieën, zeker wel wat angstig, maar vastbesloten, gingen op hun beurt verder, eerst gelijk bij de manoeuvres, in volkomen kalmte, in de formaties voorgeschreven voor de mars onder artillerievuur. Maar het regende zoveel granaten, zo'n echte dichte hagelvlagen, dat het weldra onmogelijk was enige regelmaat in de beweging te houden. Van overal knetterde nu ook een razend geweervuur, te midden waarvan het geoefende oor van de jagers het angstwekkende, dodelijke geklapper van de machinegeweren kon onderscheiden.

Vanaf dat ogenblik rukte iedere eenheid vooruit zoals zij kon, op eigen initiatief, slechts geleid door het bondige, maar dringende bevel: "Vooruit!" En het was prachtig om ze te zien, gebruik makend van de minste beschutting die door dit wanhopig vlakke terrein geboden werd, bij kleine groepjes vooruitspringend, of in de modder vooruit kruipend, of neerhurkend in de vochtige grachten om hun geweren af te vuren.

Doden en gewonden vielen bij tientallen neer; van tijd tot tijd slingerde een goed gemikte granaat de overblijfsels van een gehele escouade (halve sectie, 8-12 soldaten – JPDC) in de lucht; de rangen smolten weg bij iedere stap; toch trokken de jagers vooruit. Een bovenmenselijke wilskracht had hun ondenkbare moed geschonken; men hoorde de gewonden hun makkers aanmoedigen en weigeren zich te laten evacueren om geen enkel man aan de

gevechtslinie te onttrekken. Een weinig bleek maar nog steeds glimlachend, de rechterarm in een verband, daar een kogel hem aan de schouder had gewond, zegde luitenant Jamir, die terug kwam, aan hen die hem ondervroegen: “Bekommer u niet om mij; het gaat zeer goed; nog een kleine inspanning en de moffen gaan wijken.” En geheel alleen begaf hij zich naar de hulppost, waar geneesheer Dupont en de eerwaarde heer Van Ride hun zorgen wijdden aan de gewonden.

Tegen 11 uur bereikten de jagers de westelijke zoom van Oud Stuivekenskerke. Vanuit de nog steeds bezette huizen, bleven vijandelijke geweren en machinegeweren de dood in onze rangen zaaien.

Vastgeklonken aan de bodem, streden onze dapperen nog steeds, aangemoedigd door de vorderingen die de liniesoldaten en mariniers aan hun linkerzijde maakten. En dan plots, onder deze samentrekkende beweging, weken de Duitsers: Oud Stuivekenskerke was aan ons.

Deze overwinning had helaas zware verliezen gekost aan de twee bataljons van majoor Leblanc. Op minder dan twee uur waren 300 man en 13 officieren buiten gevecht gesteld. De commandant Dupuis was zojuist gevallen, getroffen aan het hoofd van zijn bataljon dat hij tot het einde toe had aangevoerd, en door het voorbeeld van zijn heldhaftig stoïcisme had geleerd waardig te blijven van de dapperheid, die het gedurende de drie onvergetelijke dagen te Diksmuide getoond had. Kapitein Tavier, insgelijks gewond, was verplicht geweest, met de dood in het hart, zijn dappere compagnie te verlaten. En met de tranen in de ogen droegen enkele mannen onderluitenant Dupierreux weg, die lag te

zieltogen, de lenden opengescheurd door een granaatscherf; de volgende dag zou hij overlijden, na uren lange ontzettende pijn.

Voor het grootste deel zonder aanvoerders, met hun kaders en effectieven reeds verschrikkelijk uitgedund, moesten de eenheden opnieuw flink in de hand gehouden worden om te volharden in de inspanning die er hun nog te doen bleef. Juist op dit hachelijk ogenblik deed de vijand, die Oud Stuivekenskerke had moeten ontruimen, op het ongelukkige dorp dat reeds voor drie kwart was vernield, het vuur van zijn zware stukken samentrekken. De zware kerktoren, die tot dan toe was blijven staan, stortte ineen onder de schok van de monstergranaten, en weldra bleef er nog slechts een dunne spits van over.

Hoeveel wilskracht, hoeveel moed en verheven zelfverloochening de enige nog weerbare officieren aan de dag moesten leggen om hun uitgeputte manschappen weer te verenigen, om ze langs het westen het dorp te doen omtrekken en ze vooruit te brengen naar de hoeve Van de Woude, zij alleen die reeds tragische uren beleefd hebben zouden het kunnen zeggen. Hun vastberaden houding gelukte er nochtans in dit wonder te verrichten. En de jagers wonnen terrein in het oosten, onder het meer en meer dodelijke schroot, terwijl onze kanonnen hun razende vlagen op de steunpunten, waar de vijand naartoe geweken was, afzonden.

Gedurende deze beweging slaagden de bataljons van majoor Leblanc er in, zich op hun linkerkant met het 10^{e} linieregiment te verbinden en met een Frans regiment dat ter versterking was aangekomen. Door de infanteristen van de bondgenoten zo, evenals zijzelf, bij sprongen te zien vooruit rukken, kregen de onzen nieuwe moed. Nadat zij de kleine rivier De Vliet waren overgetrokken, vorderden onze jagers stap voor stap over het

modderige terrein, dat overal met beken doorsneden was, en kwamen zo tot op ongeveer 600 meter afstand van de hoeve Van de Woude, waar hun aanloop ditmaal gebroken werd door het onverbiddelijk vuur, dat de dood in hun rangen zaaide.

De mannen konden niet meer. Zij streden nu reeds vier dagen lang, zonder enige rust en bijna zonder voedsel. De vooruitmars in deze kleverige grond, waar men tot aan de enkels in het slijk zakte, had hen zozeer vermoeid, dat zij om zo te zeggen neergezonken lagen in de kleine modderachtige sloten die hun als loopgraaf dienden, onbekwaam om zelfs nog een geweerschot te lossen. De avond begon overigens te vallen: het voornaamste doel was bereikt, vermits de Duitsers tot op de oevers zelf van de IJzer hadden moeten wijken.

“Ik geloof, dat men ons hier kan laten sterven zonder nog verder te gaan”, zo zal een jonge sergeant kreunen, wie de koorts doet klappertanden. Bij hem snikken twee kleine jagers al klagend, terwijl enige brancardiers, die te midden van het puin van een stukgeschoten hoeve, een vensterluik waren gaan zoeken, er het bijna bloedeloos lichaam van kapitein Deudon op legden, bij wie een kogel de borst helemaal had doorboord.

Liefdevol droegen zij de dappere officier weg, die, enige dagen later in Engeland sterven zou.

19 november 1915

Londen, 18 november. Generaal French seint:

In de nacht van 16 op 17 dezer heeft een kleine afdeling van onze troepen zich toegang verschaft tot de voorste vijandelijke loopgraven ten zuidwesten van Mesen. Na 30 man van de bezetting

te hebben neergeveld, keerde zij terug, met verlies van één dode en één gewonde, en 30 gevangenen meebrengend. Dit is het voorval, dat de vijand vermeldt als het afslaan van een overval op Mesen aan de weg naar Armentières.

Een lezer van Vrij België deelt het blad zijn bevindingen mede, die hij achter het (Belgische) front heeft opgedaan:

Het doet goed aan het hart, als wij zien hoe onze oude zowel als jonge soldaten, die na zovele maanden ondergronds verblijf aan de boorden van de IJzer, eens in rust komen achter het front, kunnen stoeien als jongens, die zich gedurende de speeluren in de schooltijd vermaken met alle snaakse spelen.

Wij zagen ze zo op een geïmproviseerd oefenplein, een weide, in een Franse gemeente, waar zij, tot tijdverdrijf, enige uurtjes wapenoefening kwamen doen, doch na enkele minuten geoefend te hebben, “repos” kregen van hun overste.

Het is zo, dat men best bemerken kan, hoe de goede geest hen bezielt en hun “moraal” onaangetast blijft.

Spelen met de bal, springen, lopen, tuimelperten maken, in één woord, alles wat aan onze kinderjaren herinnert, en daarbij praten en lachen, dat men niet zou wanen, dat het voor hen oorlog is.

Na een uurtje of zo van vermaak, beveelt de officier een theorie en allen zien wij ze als kinderen rond hem geschaard om zijn woorden af te luisteren. Raadgevingen worden verstrekt en aan de regels der tucht herinnerd, want bij de troep dient daar dikwijls op teruggekomen, daar ondernemingen en theorie nogal licht vergeten raken.

’s Avonds, na het maal te hebben genoten, zien wij ze in groepjes van 4, 6 of meer, pijp of sigaret in de mond, hun kwartier verlaten om hier of daar een pintje te gaan drinken. Om acht uur sluiten de drankhuizen en moeten ook de soldaten binnen zijn.

Terug in groep, waaronder dikwijls goede zangers zijn, trekken zij opnieuw naar hun hoeven in vrolijke stemming, en men hoort ze zingen, dat het een lust is. Niet meer als vroeger zijn het schuine straatliedjes. Neen, het zijn vaderlandse zangen, die wij hier op Franse bodem in het Vlaams horen klinken. Het zijn “De Vlaamse Leeuw”, “Brabançonne”, “Arteveldelied” en ook nog wel oorlogsliederen, door onze jongens zelf in de loopgraven gedicht en die in deze tijd nogal menigvuldig zijn.

Anders is het, als zij het hebben over “den Duits” … O, dan gaat het bloed aan het koken en spreekt uit de blik de vastberadenheid.

Allen, zonder onderscheid, zijn vast overtuigd van de overwinning, en niets zal hun te lastig of te zwaar zijn om dit doel te bereiken.

Het moreel van onze troepen is meer dan ooit onaangetast, en ondanks de lange scheiding van de beminde wezens, die in het bezette gedeelte zijn, heeft de moed tot volhouden van onze jongens nog geen ogenblik gewankeld.

20 november 1915

Het 2^{e} Belgische regiment jagers te voet (vervolg).

Wij ontlenen aan de (Belgische) Legerbode:

Gezien de onmogelijkheid om de beweging verder door te zetten, vestigden majoor Leblanc en zijn adjuncten in de kleine hoeve, die

men te noorden van Oud Stuivekenskerke bemerkt, onmiddellijk ten oosten van de Vliet.

Het voortdurende bombardement dreigde ze ieder ogenblik in deze zwakke schuilplaats, waarvan de granaten reeds een hoek hadden afgeschoten, te bedelven. Tussen hen en hun troepen strekte zich een terrein uit, waarop het letterlijk schroot hagelde. De enige weg achter hen, langs waar men de grote steenweg van Stuivekenskerke naar Oud Stuivekenskerke kon bereiken, liep langs een bruggetje over een diepe beek.

Het was dus langs daar, dat alle betrekkingen met de troepen achter het front moesten gebeuren, evenals met de naburige troepen, waarmee het voor hen van het hoogste belang was, zich nog voor het vallen van de avond te verbinden. Want hun vorderingen hadden de jagers om zo te zeggen alleen doen staan, en langs beide kanten van hun stellingen waren er gapingen gekomen in de algemene gevechtslinie, langs waar kleine Duitse groepen voortdurend stoutmoedige verkenningen deden. De vijandelijke verkenners, die tot op 300 en 400 meter van De Vliet waren vooruitgerukt, richtten hun geweervuur op de brug, die reeds blootstond aan de voortdurende ontploffingen van granaten en granaatkartetsen.

Ook viel er, bij hen die gelast waren de verbindingen te verzekeren en die deze weg moesten nemen om hun gevaarlijke opdracht te volbrengen, meer dan één dodelijk getroffen of zwaar gewond neer. Een van de brancardiers, die de slachtoffers naar een bijgebouw van de hoeve bracht, waar een hulppost was ingericht, vond, om het bruggetje aan te duiden, waarover men heden in het regiment nog spreekt, en van waar zoveel zuchten en

jammerklachten opstegen, deze wel wat akelige benaming: De Brug der Zuchten.

De mannen in dergelijke omstandigheden aan levensmiddelen en patronen ravitailleren, werd een onmogelijkheid, want het weinige dat men hun kon brengen, telde waarlijk niet mee. Bevel werd dus gegeven, zuinig om te gaan met de munitie, die zeldzaam werd en geduld te oefenen.

Tot halverwege de knieën in het water van de grachten, die als loopgraven dienst deden, met lege magen, klappertandend van koorts, bevend van koude onder hun roemvolle lompen, brachten de jagers de nacht tegenover de vijand door, in de prachtige en tragische omlijsting van de overal ontstoken branden.

Op hun rechterzijde, in de verte, brandde Diksmuide helemaal tot puin, en akelig verhieven zich de vlammen boven de kleine gemeente Kaaskerke, waarvan de laaiende kerktoren zich gelijk een vlammende toorts verhief boven de nederige, maar insgelijks brandende woningen. Meer nabij en tot vlak voor hen voerde de IJzer stromen zwarte rook mee van de vlammende petroleum, die door de tanks aan mijlpaal 16 in de rivier was gestort. Mede afgevoerd naar De Vliet, verhief dezelfde dichte rookwolk zich achter de jagers, die verder belicht werden door Oud Stuivekenskerke, dat insgelijks in brand geschoten was. Op de linkerzijde tenslotte, stonden Pervijze en Stuivekenskerke in lichtelaaie, en voltooiden zo rondom de heldhaftige bataljons de reusachtige kring van vlam en dood.

Het gesteun van de zieltogenden mengde zich met het gejammer van de gewonden, het plotse geknetter hier en daar van het geweervuur, ondersteund door het geraas van de ontploffingen en

bij tussenpozen het razende geblaf van onze kanonnen; dat alles gaf aan het toverachtige schouwspel een onvergelijkbare tragische grootsheid.

… De voormiddag van zondag de 25e oktober, was vooral wanhopig en verschrikkelijk. Niets te eten of te drinken! Want zo de uitgeputte Duitsers geen aanvallen meer deden, maaide integendeel hun artillerie, als met een verschrikkelijke zeis, over geheel de onbedekte streek, langs waar de ravitaillering kon plaats grijpen. Onze uitgeputte mannen hadden zelfs de kracht niet meer om nog te klagen. Zij wisten slechts, dat een onverbiddelijk bevel hen dwong, zich ter plaatse te laten doden en stoïcijns bleven zij op hun post. Wanneer een stormvlaag schroot de dood in hun rangen kwam zaaien, zegden de jagers slechts eenvoudig, terwijl zij hun makers bezagen, die zojuist de geest hadden gegeven: “Zij zullen niet meer lijden …”

In de schuur en in de stal van de kleine hoeve, waar de regimentsstaf nog steeds schuilde, was het volgepropt met gewonden, meest allen door granaatscherven zwaar getroffen, en die men, God weet hoe, tot daar had kunnen brengen. Het was onmogelijk, er zelfs aan te denken, ze door deze hel achter het front te brengen. De geneesheer, de aalmoezenier en het ziekenpersoneel wijdden hun onvermoeibare zorgen aan al deze lijdenden, doch bleven machteloos om al deze verschrikkelijke ellende te lenigen. Daar tegen de avond een fijne en koude regen was beginnen te vallen, die iedereen door zijn vochtigheid tot op de huid doordrong, besloot men een weinig vuur te maken; en om de dorst te lessen van de stervenden, die door de koorts werden geplaagd, deed men het water van de stilstaande grachten koken.

Een verschrikkelijke vermoeienis had zich van de jagers meester gemaakt, en hield al de geesten als in een pijnlijke beklemming. Men scheen alle hoop te hebben opgegeven, van nog ooit levend uit deze hel te geraken. En als om deze ontmoedigende gedachte nog drukkender te maken, kwam op dit ogenblik een bode aan majoor Leblanc melden, dat kapitein Delbauve de vorige dag te Pervijze was gedood en zijn eenheid bijna helemaal vernietigd.

Ginder, in de loopgraven, brachten de overgeblevenen van de twee andere bataljons een nieuwe nacht van folteringen door, gekweld door honger en dorst en koude, terwijl de voortdurende regen de mannen tot op de huid verkilde.

De dageraad van de 26e verlichtte nog slechts bleke gezichten, waarin nog de koortsogen schitterden, welke strak gericht bleven op de vijand, wiens plotse bedrijvigheid onze mannen verontrustte. Men kon merken, hoe koortsig zij aan de arbeid waren in de in puin geschoten hoeven Den Toren en Van de Woude.

Luitenant Stouthuyzen, die zich onbedekt had vertoond, om beter waar te nemen wat men daar voorbereidde, stortte getroffen neer, op de slag dood. Op hetzelfde ogenblik zond een van onze batterijen, die slecht was ingelicht over het te bereiken objectief, een vlaag granaten af, die bijna vlak boven onze eigen loopgraven ontploften. Vol angst bij de gedachte, dat een nieuw salvovuur hen ieder ogenblik kon treffen, weken onze mannen achteruit, in een begin van paniek. De bovenmenselijke wilskracht van de zeldzame overlevende officieren, bracht de jagers nochtans terug naar de grachten, die zij, koste wat het kost, moesten behouden, desnoods tot de dood.

Maar het was dringend nodig, de artillerie te verwittigen, wilde men de eenheden, die ten einde krachten waren, zich niet naar alle kanten zien verstrooien. Onder het stelselmatige bombardement, dat de atmosfeer deed daveren, en het te doorlopen terrein als met dodelijke vuurbundels besproeide, snelde kapitein Tasnier naar de batterij, zonder zich te bekommeren om de projectielen, die hem schenen te achtervolgen, en badend in het zweet kwam hij er nog bijtijds aan, om een onheil te voorkomen.

Nauwkeurig gericht, veranderde de artillerie onmiddellijk het vuur en richtte het op de hoeven en op de naburige loopgraven, waarin het krioelde van Duitsers, die daar voor de aanval verzameld waren. Hun vrees voor een ogenblik vergetend, en hun ellende en hun vermoeienissen, hervonden de jagers, aan wie men zojuist kwam melden, dat zij dezelfde avond zouden worden afgelost, weer als een soort wanhopige strijdlust, om hun laatste patronen op de gehate moffen af te vuren.

Op de zolder van de hoeve geklommen, bespiedde luitenant Poignard de vijand, langs een opening die hij had gevormd door een dakpan weg te schuiven. Maar telkens als hij zijn veldkijker richtte, stortte er een hagel projectielen op het dak neer en deed de scherven naar alle richtingen springen. Onverstoorbaar bleef de jonge officier niettemin het terrein onderzoeken en nam na iedere vlaag slechts een andere plaats. En daar kapitein Tasnier, die van zijn boodschap naar de artillerie weergekeerd was, hem in zijn observatieplaats kwam vervoegen, op het ogenblik dat een nieuwe losbranding het dak gelijk een zeef doorboorde, keerde luitenant Poignard zich om, om glimlachend op te merken: “Er valt niet te zeggen, maar die kerels ginder moeten het op mij persoonlijk gemunt hebben.”

Gerustgesteld over de toestand, en het gevaar begrijpend, dat zijn jonge adjunct liep, gaf majoor Leblanc hem het bevel, naar beneden te komen. Luitenant Poignard gehoorzaamde als met spijt, en wierp ondanks zichzelf, van tijd tot tijd een bedroefde blik op de verlaten observatiepost. Een of andere onweerstaanbare macht scheen hem naar boven te lokken: en hij bleef aarzelen aan de voet van de ladder, die naar de zolder leidde. Zijn overste in gedachten verzonken ziende, steeg hij met zachte stappen naar boven, verdween voor een ogenblik, om plots vier sporten tegelijk weer af te dalen, en zegevierend uit te roepen: “Mijn majoor, de moffen roeren niet meer, en onze kanonnen vermoorden ze dat het wreed is. Het is prachtig om zien.”

Berlijn, 20 november. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Vijandelijke monitoren, die Westende beschoten, hebben zich voor het vuur van onze batterijen weer teruggetrokken.

Aan het front plaatselijk levendige artillerie-, mijn- en handgranatengevechten.

Het 2e Belgische regiment jagers te voet.

De (Belgische) Legerbode bevat thans het slot van het relaas van de “heldendaden van het 2e regiment jagers te voet”. Wij ontlenen er het volgende aan:

De 26e oktober ’s avonds, te midden van de duisternis waarin nog hier en daar de uitstervende klaarten lichtten van de laatste branden, hebben de enige honderden mannen, die nog de 2e en 3e bataljons uitmaken van het 2e regiment jagers, de weg naar Oostkerke genomen.

Zij zijn dodelijk vermoeid. Hun gang is log van al de last en het geleden leed van deze zes dagen voordurende strijd. Vuil en gehavend, gekleed gelijk schooiers, klopt hun hart van trots onder de schamele lompen. En niets is dieper treffend dan de akelige stoet van deze uitgeputte soldaten, die de vijand niet heeft kunnen overwinnen. Langzaam sleept hij zich voort langs de met granaten doorploegde straatweg, en slingert te midden van de puinen, die de woeste strijd overal heeft gezaaid.

De jagers dragen met zich het tastbare bewijs van hun zware offers. Al hun gewonden vergezellen ze; en ze dragen de doden en gekwetsten die men tot dan toe niet heeft kunnen evacueren uit de kleine hoeve, die hen tot schuilplaats dienden.

De minst getroffenen strompelen voort, steunend op hun nog ongedeerde makkers. Hier en daar heeft een man zijn al te zwaar gewonde strijdgenoot, die niet langer meer kan lopen, op de rug genomen. En op allerlei berries, die het toeval aan de hand deed, - deuren, vensterblinden of zelfs eenvoudige planken, die men in de stukgeschoten huizen gevonden heeft, - of op piepende kruiwagen, vervoert men de zwaarst getroffen jagers. Enigen zijn in zwijm gevallen: anderen hebben koorts en ijlen terwijl ze dolle gebaren maken; anderen nog, waarvan door het horten en stoten van deze nachtelijke gang over de weg vol diepe karrensporen, de wonden weer opengerukt zijn; kreunen of wenen jammerlijk. En als slot van de stoet volgt eindelijk het lichaam van luitenant Stouthuyzen, dat reeds stijf wordt onder de ijzige kilte van de dood.

De volgende dag zal men het stoffelijk overschot van de dappere officier ter aarde bestellen, in het kleine hoekje Vlaamse grond, dat niet door de vijand zal bezoedeld worden. In naam van het regiment, zal commandant Labiau hem het eeuwig vaarwel

toesturen, en de woorden van dank en liefde uitspreken, die het vaderland aan zijn helden verschuldigd is.

Van Oostkerke zullen de overblijfselen van de twee bataljons zich naar Alveringem, buiten de dodelijke streek, begeven, om er wat te herstellen en nieuwe krachten te putten. De 29e oktober 's morgens zullen zij er vervoegd worden door de overblijfsels van het bataljon Delbauve, dat aan de hel van Pervijze is ontsnapt. Dan zal men de mannen optellen om met de weerbaren die er nog overblijven, een regiment samen te stellen dat opnieuw de strijd kan aanvatten.

De cijfers hebben hier een ongemene welsprekendheid. Bij hun vertrek uit Bergen, telden de 2e en de 5e regimenten jagers te voet tezamen 57 officieren en 4500 soldaten. Drie maanden later, toen de slag aan de IJzer om zo te zeggen gedaan was, beantwoordden er nog 19 officieren en ongeveer 2000 man aan de oproep …

Andere regimenten leden nog meer. En deze cijfers zeggen beter dan welke woorden ook, ten koste van hoeveel lijden en hoeveel offers onze soldaten de stormloop der Duitse horden braken, en hun stralenkrans van roem veroverden.

Na het wonder van deze ongehoorde weerstand, zal ook nog dat van de verrijzenis plaats grijpen. En het is niet een der minste wonderen van deze oorlog, dat onze half vernietigde troepen nog zo trouw blijven wacht houden op de laatste strook Belgische grond, die zij onschendbaar hebben gemaakt. Zo lang zij nog leven, hoe ellendig en uitgeput ook, zal de vijand niet verder komen. Integendeel: wij zelf verjagen de vijand, stap voor stap, meter voor meter, uit de laatste eilandjes, die hij nog op de linkeroever bezet, te midden van de overstroming. Dit terwijl wij hem zonder rust noch duur bestoken, en steeds aanvallende bruggenhoofden inrichten op

de rechteroever van de heldhaftige kleine stroom, die de Duitsers ons niet zullen kunnen ontnemen.

Gedurende heel de lange strenge winter, in de dikke modder van de loopgraven, in aanraking zelf met de vijand en onder het vuur van zijn kanonnen, zal het kleine Belgische leger weer langzamerhand verrijzen. Uit de depots in het land van Kales, evenals uit de kampen in Normandië, vertrokken de mannen naar het front; zij die genezen waren van hun wonden, oude veteranen, vrijwilligers, rekruten, duizenden dapperen, die de lege plaatsen in de rangen gingen innemen.

Wonderen van bedrijvigheid zullen aan de onversaagde troepen, die door geen leed werden te neer geslagen en wiens ellende dagelijks vermindert, levensmiddelen in overvloed bezorgen, nieuwe kleren, nieuwe uitrustingen, geweren en machinegeweren en kanonnen, heel het vreemde en ingewikkelde materieel, dat de loopgravenoorlog heeft doen ontstaan.

Als een voortdurende stroom komt alles, wat onze soldaten nodig hebben, naar hen toe, niet slechts dat wat zij nodig hebben om te bestaan, maar ook om geheel hun oude en geduchte kracht terug te winnen. En als de eerste stralen van de lentezon de winternevels beginnen te verdrijven, zien wij voor onze verbaasde blikken het wondere tafereel van een geheel herboren leger, zeker van zichzelf, jong en krachtig, met de glimlach op de lippen, in de trots van zijn herwonnen macht, en dat heel zijn verleden marteling vergeten heeft, om al zijn hoop en al zijn vertrouwen op de toekomst te stellen.

Het 2^{e} regiment jagers heeft deel gehad in deze prachtige verrijzenis, waarvan het al de fasen heeft doorleefd. Vanaf de 1^{e}

november opnieuw samengesteld uit de vroegere overblijfsels, is het teruggekeerd naar de loopgraven aan de IJzer, zeker nog wel wat vermoeid van alles wat het had geleden, maar toch ontembaar. Het heeft de winter doorgebracht in de onderaardse holen, die een noeste arbeid eindelijk toch even goed voor de bommen als voor het winterweer heeft weten te beveiligen, ofwel in de half vernielde dorpen, waar men onder de granaten zelf kantonneert. Overal rondom hen rijzen nog slechts puinen. Maar zo de Duitsers ook de laatste muurvlakken van het nog onbezette Vlaanderen kunnen neerschieten, nimmer zullen zij de zielskracht van onze soldaten, noch hun stoere wil kunnen verzwakken.

Op 20 december 1914, om goed aan de Duitsers te bewijzen dat het 2e regiment jagers, evenals de andere regimenten, niets van zijn strijdlust verloren heeft, wordt het met de eretaak belast een bruggenhoofd op de rechteroever van de IJzer aan te leggen, ten zuiden van Diksmuide, onmiddellijk in voeling met de vijand.

Het is majoor Panhuys die bevel voert over de groepering belast met deze gevaarlijke opdracht; zijn bataljon, de wielrijders van kapitein Demart en de machinegeweren van kapitein Tasnier. Het is een koude en donkere winternacht, gunstig voor de stoutmoedige onderneming die men zal trachten uit te voeren. De mannen zijn reeds dol van vreugde bij de gedachte dat zij uit hun holen zullen komen en ten aanval stormen. Alles werd tot in de minste bijzonderheden voorbereid, en als het signaal gegeven wordt om naar de andere oever te trekken, kan er niets onze jagers weerhouden. Het bruggenhoofd wordt veroverd, bezet en behouden ondanks al de tegenaanvallen van de Duitsers. Het krijgsbedrijf werd met zoveel dapperheid en zoveel kranigheid uitgevoerd, dat de zegevierende groepering van majoor Panhuys door de koning aan de dagorder van het leger gesteld werd.

22 november 1915

Berlijn, 21 november. Ambtelijke mededeling van het grote hoofdkwartier van heden:

Aan de spoorlijn van Ieper naar Zonnebeke slaagden onze troepen er in, een grote ontploffing aan te richten in de vijandelijke stelling.

23 november 1915

Londen, 22 november. Veldmaarschalk French meldt: Onze artillerie heeft in de laatste vier dagen verscheidene gedeelten van de vijandelijke linies met het beste gevolg gebombardeerd. De vijand heeft een levendig artillerievuur geopend te noorden van Loos, ten oosten van Armentières en ten oosten van Ieper.

Men meldt uit IJzendijke aan de Middelburgsche Courant:

Zondagmorgen is bij Oudemanspolder een Duitse schildwacht, die een haas van de elektrische draad wilde halen, door de stroom gedood.

Belgisch communiqué van het westelijk front van 18 dezer: Onze batterijen hebben vijandelijke arbeiders verstrooid in de richting van de Unionbrug, de Hoeve Grote-Maemme, Tervate en het Veerhuis.

Men meldt ons uit het westelijk deel van Zeeuws-Vlaanderen:

Ook gisteren, maandag, is er terug hevig kanongebulder gehoord. Omstreeks half een in de namiddag werd een zware slag gehoord, die deuren en vensters deed daveren. Ook zondagavond tegen elf uur werd een dergelijk zware slag gehoord. Het schieten wordt

steeds uit westelijke richting gehoord, hoogstwaarschijnlijk van het front tussen Westende en Diksmuide.

24 november 1915

Parijs, 23 november. Officieel bericht van vanmiddag:

Gisteren hebben Franse vliegtuigen op verschillende punten van het front gevechten geleverd, die in hun voordeel zijn geëindigd. In België zijn twee Duitse vliegers door hun tegenstanders gedwongen te landen.

29 november 1915

Het Vlaamsche Nieuws ontleent aan een Frans blad:

In de loopgraaf van M … , lieten de officieren en soldaten, terwijl zij zich tegen de bodem gedrukt hadden, een orkaan aan ijzer, vuur en reukloze gassen over hun hoofden heengaan. Het hoofd opheffen zou een dwaasheid geweest zijn en de beschermende maskers deden duchtig dienst. De tweede luitenant D … , die aan het hoofd stond van een compagnie, voelt opeens aan zijn kapotjas trekken, en een soldaat, die als een aal naar hem toegeslopen was, geeft de officier een enveloppe waarop het woord “Spoed” stond. Het bevatte een papier waarin dringend verzocht werd, voor 10 uur – en het was reeds half tien – een staat in te zenden met de namen van de manschappen die in aanmerking wensten te komen voor een uitdeling van snuiftabak.

Parijs, 28 november. Officiële bekendmaking van hedenavond.

Geen bijzondere gebeurtenissen op de begane grond, maar levendige ontmoetingen in de lucht.

Een Duitse vlieger, door een Franse achtervolgd, is voor Westende in zee gevallen. Boten, die in allerijl ter hulp kwamen, werden door watervliegtuigen der geallieerden aangevallen en door hun artillerie beschoten. Een boot zonk.

Londen, 29 november. De correspondent van de Daily Mail in Vlaanderen schrijft over de bijzondere stemming, die de vijand in het gebied van Ieper kenmerkt. De Duitse soldaat is er diep neerslachtig, kleine afdelingen deserteurs komen veel meer voor dan vroeger. Het gezegde, dat in Duitsland gangbaar is: niemand komt van Ieper terug, wordt ook in de gelederen gebruikt. Zelfs de half humoristische opmerkingen, die er uit de loopgraven geroepen worden, wijzen er op, dat men er genoeg van heeft. Het weer en de verschrikkelijke toestand van sommige loopgraven zijn hier voor een deel oorzaak van, maar de ware reden is, dat de Duitsers beginnen te voelen, dat, dank zij onze artillerie en munitieaanvoer, de weegschaal is doorgeslagen en dat hun inferioriteit blijkbaar blijvend is.

Berlijn, 29 november. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

In Komen zijn sedert de twee laatste weken door vijandelijk vuur 22 inwoners gedood en 8 gewond.

30 november 1915

Londen, 29 november: Een Engels vliegtuig heeft bij Middelkerke een Duitse duikboot vernietigd; men heeft de duikboot in twee zien breken.

1 december 1915

Koningin Elizabeth der Belgen heeft aan de Belgische troepen, naar wij in De (Belgische) Legerbode lezen, 60 prachtige grammofoons doen uitdelen, ieder met een repertorium van 50 verschillende stukken.

3 december 1915

Berlijn, 3 december. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier.

Twee vijandelijke monitors hebben zonder uitwerking de streek van Westende beschoten.

Ten zuiden van Lombardsijde is een Franse post overrompeld en enige gevangenen vielen in onze handen. Voor het overige toonde de militaire bedrijvigheid aan het front geen verandering, in vergelijking met voorgaande dagen.

6 december 1915

Parijs, 5 december. Avondcommuniqué:

Verhoogde bedrijvigheid der artillerie aan weerszijden.

Er worden bewegingen vermeld van vijandelijke troepen van België naar het westelijk front.

Bij Het Sas hebben de Franse kanonnen met goed gevolg de verbindingsloopgraven beschoten.

Men meldt ons van de Zeeuws-Vlaamse grens:

Ondanks de regen en de storm van vrijdagavond en –nacht, is het schieten op het westelijk front geregeld doorgegaan, zodat dikwijls

de donder van het geschut boven de storm uit te horen was. Ook zaterdagmorgen duurde het schieten onafgebroken voort.

8 december 1915

Men meldt ons van de Zeeuws-Vlaamse grens:

Niet zodra verbetert het weer enigszins, of dadelijk hoort men kanongebulder. Zondag, toen het weer vrij gunstig was, is er onafgebroken geschoten van ’s morgens 9 tot ’s avonds 6 uur. Dit schieten scheen meer uit zee te komen, zodat men vermoedt, dat de artillerie te land gesteund werd door de marine. ’s Avonds zag men grote lichte plekken aan de hemel. Ook gisteren, maandag, vooral in de namiddag, werden er weer onophoudelijk zware kanonschoten gehoord. Het scheen of er van de zee af en verder over het gehele westelijke front een actie werd ingesteld. Tegen het duister worden hield het schieten weer op.

Parijs, 9 december. Officiële mededeling. De Frans-Belgische artillerie heeft de Duitse veldwerken bij Het Sas verwoest.

9 december 1915

Parijs, 8 december. Officieel bericht van hedenmiddag:

In België hebben de Franse machinegeweren de vijand verhinderd, het verdedingswerk bij Het Sas, dat de Fransen vernield hadden, weer in bruikbare staat te brengen.

Berlijn, 9 december. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Levendige artilleriegevechten op verschillende plaatsen van het front, vooral in Vlaanderen en in de streek van de hoogte 103, ten noordoosten van Souain.

Mijn bataljon voor Sint-Joris.

(24, 25 en 26 oktober 1914).

De Belgische commandant Jacoby doet onder dit opschrift een relaas in De (Belgische) Legerbode, waaraan wij het volgende ontlenen:

De 24e oktober 1914, in de namiddag, verliet het 2e bataljon van het 6e Linie, gekantonneerd te Wulpen, waar het ’s avonds tevoren van Nieuwpoort was toegekomen, ijlings zijn kantonnementen, om zich ter beschikking van generaal-majoor Drubbel, bevelhebber van de 5e gemengde brigade, te gaan stellen.

Elke soldaat had, wat hem nog als uitrusting overbleef, opgepoetst en getorst. Nagenoeg allen, in plaats van de ransel uit dierenhuid, droegen de grove linnen zak. Er waren daar veldflessen van alle slag: flessen, blikken kruikjes, kitten op veelvoudige wijzen aan de bandelier gehaakt of gebonden. De uniformen waren ook verscheiden van kleur en fatsoen, daar men, zo goed als men kon, zich in de magazijnen van Nieuwpoort opnieuw had moeten uitrusten. De blootshoofds uit Antwerpen afgetrokken soldaten, droegen petten op het hoofd, enkelen, de uit Holland ontvluchte manschappen, staken van kop tot teen in een burgerpak, velen volgden hinkend en hotsebotsend met klompen aan de voeten. Allen evenwel hadden noch geweer, noch de voorraad patronen, die zij te Antwerpen gekregen hadden, onderweg gelaten.

Majoor Galhausen, aan wie commandant Vanniesbecq het in lompen gehuld bataljon voorstelde, vroeg:

Heeft men schoppen opgeëist?

En de compagniecommandanten, op hun beurt, stelden de vraag:

Hoeveel schoppen in de compagnie? Dat zij welke er een hebben de vinger of de schop opsteken.

In de 2/2, mijn compagnie, werden er drie schoppen omhoog gestoken; drie schoppen met blad in de vorm van schoppenaas en kromme steel. Ik stak de mijne ook omhoog, een Linnemanschop, een zeldzaam stuk, dat ik uit Antwerpen meegebracht en als een kostelijk iets had bewaard. Hoop en al: vier schoppen.

Alles samen waren er in het bataljon vijftien schoppen. Dat kon tellen, wanneer men denkt dat in de gereedschapswagen der genie, die in het begin van de slag ter beschikking werd gesteld van het 2e bataljon, om het bruggenhoofd van Nieuwpoort aan te leggen, er slechts zes schoppen met lange steel overbleven, en dat wij met dit half dozijn schoppen de moffen acht dagen achtereen in bedwang hebben gehouden.

De 24e oktober, bezat dus het 2e bataljon van het 6e linie vijftien schoppen en majoor Galhausen, tevreden over de flinke toeren aan de moffen gespeeld, maakte heel stilletjes, toen hij het commando "Par la 2e compagnie, les pelotons à 30 mètres d'intervalle. Marche!" gaf, de volgende berekening:

"Zo ik acht dagen te Nieuwpoort met zes schoppen heb weten weerstand te bieden, zal ik twee en half maal langer, dat wil zeggen achttien dagen", kunnen weerstaan, en een glimlach verscheen op

zijn gelaat, bij het gedacht aan die vreesachtige Duitse generaal die maar bombardeerde en bleef bombarderen zonder de verschansingen te durven bestormen, die met zes schoppen waren aangelegd.

Ik voerde bevel over het voorste peloton en volgde onmiddellijk de majoor, stilzwijgend, afgetrokken en zo verstrooid dat ik soms tegen zijn paard kwam aangebotst. Ik dacht ook aan de schop die ik zwaaide als het zinnebeeld van de oorlog die ging komen, mijn Linnemanschop. Ik had geen sabel meer, maar ik had een schop die mij meer dan eens het leven had gered en ik liet ze aan iedereen, die ik ontmoette, als een standaard zien. Mijn schop was het symbool van de nieuwe leer die ik aan mijn manschappen verkondigde; ik voorspelde als een profeet de loopgravenoorlog. Ik had toen reeds een hoop benijders, ik wil zeggen aanhangers. Mijn manschappen beneden mij om mijn schop, zoals men jaloers zou zijn om een flinke deerne, daar zij wisten wat een voortreffelijk ding … ik wil zeggen tuig het was. Rond Nieuwpoort, dolf ik overal waar men staande hield, met mijn schop een mollengat, waarin ik kroop, om mij tegen slecht weer en verraderlijke kogels te beveiligen. Ik leende soms al eens mijn schop uit, zeggende:

“Opgepast voor mijn schop! Ik verkies haar boven een malse biefstuk.”

Het woord biefstuk deed hen het water in de mond komen en herinnerde hen meteen dat ik, evenals zij, van “Plata en klaar water” leefde, en dit sinds het begin van het beleg van Antwerpen.

Aan het kruispunt van de kalsijde van Ramskapelle, bleef majoor Galhausen stilstaan. Zijn adjudant-majoor, luitenant Harry, kwam hem daar vervoegen. En het vrij aardig uitgedost 2^{e} bataljon

defileerde, peloton na peloton, onder zijn ogen. De drie pelotons en de drie schoppen in de vorm van schoppenaas van de commandant Vanniesbecq; de drie pelotons en de vier schoppen van kapitein Paheau; de drie pelotons en de vier schoppen van kapitein Six; de drie pelotons en de drie schoppen van kapitein Gils. Het bataljon trok als een lange keten naar de grote steenbakkerij, de Duitse vesting welke in het geniep, zegde men, in vredestijd voor reusachtige kanonnen gebouwd werd.

Rond 19 uur, beklauterden de pelotons, die zich hadden verspreid, om zich minder aan het artillerievuur bloot te stellen, op verscheidene plaatsen en hoge glooiingen van de spoorbaan benoorden Ramskapelle en namen de logge vierkante toren van Sint-Joris voor doel, waar, zegde men, de Duitsers vaste voet hadden gekregen, ondanks het heldhaftig verweer van het 14^{e} linie.

Het 2^{e} bataljon moest, naar het ontvangen commando, bij het vallen van de avond, een tegenaanval doen tegen de stellingen van Sint-Joris.

Te oordelen naar het kanonvuur dat aan de vier hoeken der kom ijselijk woedde, kon men reeds de inspanning meten welke de onverhoedse aanval, die wij gingen wagen, zou vergen. De daken van Ramskapelle stortten in onder de gierende hagel granaten en granaatkartetsen. Aan onze linkerkant bood het in laaiende vlammen staande Nieuwpoort, onder het ontploffen en geknal der reusachtige projectielen, een akelig schouwspel. De dikke ronde toren der Tempeliers stak boven de vlammen uit als de arm van een wreker in de rode gloed en scheen de Duitse projectielen te tarten, al zeggende: Ik ben uit steen van een vroegere eeuw; ge zult me niet neer krijgen. Sla toe, sla toe! Snor en ratel projectielen van 21, 28, 30, 38 en 42, ik trotseer u allen; zolang ik zal blijven rechtstaan, zal

er geen enkele mof over de vijf bruggen van de oude vesting uit de tijden van Albert en Isabella geraken. Snor maar op!

Wat verder stond daar de St. Martenskerk, van haar daken beroofd, en er wemelden als het ware brandende toortsen in de drie beuken met ingestorte muren. Granaten gingen er sissend over heen, andere monsters van zwaar kaliber kwamen als een aansnellende trein aangezoefd; granaatkartetsen barstten als bliksems boven de vlammende daken en grote rook- en stofwolken stegen op bij elke granaat die op de stad neerkwam. Ten westen, heel in de verte, verlichtte de zee zich in een akelige gloed en loeide als een hellepoel: de Engelse vloot bombardeerde Lombardsijde. Vlak voor ons hoorde men in de verte het geknap van het musketvuur.

En in die onmetelijke gloed van vuur en vlammen, tekenden de blauwe kanalen zich in hun onbeweeglijkheid af.

11 december 1915

Mijn bataljon voor Sint-Joris.

(24, 25 en 26 oktober 1914).

De Belgische commandant Jacoby zet in De (Vlaamse) Legerbode het relaas van de lotgevallen van zijn bataljon voort:

De 24^{e} oktober, bij valavond, lag het 2^{e} bataljon van het 6^{e} linie beschut achter de aardophoping van de baan van Nieuwpoort naar Ramskapelle. De majoor stafadjunct Galhausen, omringd van zijn compagniecommandanten, stond aan de hoek van een huisje, gebouwd aan het kruispunt van de baan van St.-Joris. Hij zette met handgebaar zijn aanvalsplan uiteen, terwijl hij op het terrein zelf aanduidingen gaf.

Van uit het voorste peloton hoorde ik:

“Wij moeten de vijand uit St.-Joris verjagen of hem daar in bedwang houden door een tegenaanval die wij samen zullen leiden met andere troepen, die zuidelijk van het dorp bewegen. Wij zijn ondersteund door een batterij artillerie en links achteraan door de eenheden …” (Een kanonschot dat plots dreunde belette mij de uiteenzetting van de majoor verder op te vangen.)

De avond vorderde: talloze sterren flonkerden in de blauwe hemel, waar geen maan te bespeuren was. Boven de hoge oeverkanten die uitdoezelden aan onze linkerkant, tekende een dikke, melkkleurige mist de bochtige IJzervloed af. Een zwarte gracht, vruchtbaar aan verrassingen, begon ons te omhullen in haar sombere sluiers.

“Duizend voorzorgen moeten genomen worden”, zegde commandant Vanniesbecq, toen hij bij de compagnie terugkwam. “Wij gaan St.-Joris aanvallen, zegde hij nog aan onderluitenant Mendiaux, terwijl hij het zwarte hol aanwees waarin het helder lint van de witte weg wegdompelde. De vijand ligt ergens voor ons. Het 1e peloton, dat van luitenant Jacoby, zal langs de grote baan naar het dorp rukken, terwijl het 2e langs de linkeroever van de IJzer het dorp langs het noorden zal bereiken. Opgepast voor de verbinding! Onderzoek huis voor huis! … Ik volg u”.

Voorafgegaan van verkenninspatrouilles, gleden de twee pelotons van het 2/2 als reusachtige slakken in de richting van St.-Joris, om hun nachtelijke prooi op te speuren. Het werd steeds donkerder en donkerder: de twee pelotons zetten hun sluipweg voort, het heestergewas onderzoekend, en overal als speurhonden snuffelend. Allen zijn op hun hoede, het oor gespitst, en vermijden al tastend de valstrikken van het terrein en die van de vijand;

trouwens ieder ogenblik moet men op zijn stappen terugkeren, diepe grachten omgaan, aardophogingen beklauteren, over draadafsluitingen springen en wat weet ik nog.

Het kanongebulder is uitgestorven. De nachtuilen krassen akelig in de eenzame nacht. Troepen wilde eenden doorklieven de lucht met zware vleugelslag. De dapperste kerels van het peloton voelen soms een huivering door de leden gaan en worden door sombere, akelige gedachten bestormd. Men stapt evenwel vooruit: “Luitenant, men hoort langs alle kanten zacht trompetgetoet, men hoort het dan hier, dan ginder! … Men is voor hinderlagen beducht! De sergeant zegt dat wij u moeten komen rekenschap geven! …”

Ik ga tot bij een patrouille toe … Ik luister … Ik hoor inderdaad het op elkaar antwoordend trompetgetoet. Ik raad wat het betekent, en zeg in gewestspraak aan de Waalse jongen: “Ce sont des patrouilles boches que se rehoupèlent”, (het zijn Duitse patrouilles die elkaar seinen tot verzameling geven).

Wij gaan nog enige stappen verder en wij geraken aan de bocht van de baan, bij mijlpaal 34,4.

Een kreet: “Halte la!”

Een verdwaalde patrouille van onderluitenant Mendiaux”, zeg ik aan mijn jongens.

Wij glijden nog enige meters langs de baangracht bukkend voor, wij kuchen …

Opnieuw een kreet, ditmaal in het Duits: “Werda?”

Daar men zwijgt en zich koest houdt, komen ons uit een twintig, dertigtal geweerlopen een hagel kogels toegesnord. Ze schuifelen

boven onze kop, maar vrij hoog. Het ronkt en sist enkele stonden, totdat nu en dan nog een geweerschot valt …

Opeens hoor ik ginds in de verte, achter ons, de zware stem van commandant Vanniesbecq, die op een ongemene wijze buldert en uitvaart:

“Verdoemde hoop lammelingen! Wilt ge snel bij uw officier komen! …”

Het lijdt geen twijfel. Mijn alleen gelaten peloton heeft onder het schroot der Duitse geweren rechtsomkeer gemaakt. Ik snel toe.

Daar ik maar rechtdoor vooruit storm om geen omwegen te maken, gaat het opeens pardaf! en plof ik tot aan de buik in een sloot; druipnat geraak ik eindelijk op de baan.

Ik bemerk adjudant Hens, die opnieuw het peloton ten aanval leidt: de kerels zijn vrij verbaasd mij opnieuw te zien. Stilzwijgend stappen zij vooruit, als beschaamd over hun zotte streek. De adjudant vertelt mij, dat zij, ontdaan en buiten adem, bij de commandant zijn teruggekomen, zeggende dat zij door eskadrons uhlanen werden achtervolgd en dat hun luitenant in de handen der Duitsers was gevallen.

Wij naderen de noodlottige bocht; men zou gezegd hebben dat de manschappen op de tippen van hun voeten vooruit schreden. Een grote lummel van het eerste gelid, wees mij een uhlaan aan. Het was een heesterstruik die door de wind gewiegd werd. Ik stel de arme dompelaar gerust en voer heel voorzichtig mijn peloton en tirailleur in de weide, aan de rechterkant van de baan.

De moffen hebben ons horen naderen, en opnieuw barst geweervuur los, het gaat er duchtig op los. Het is een oorverdovend geknetter en geknap dat soms schijnt te verzwakken om opnieuw met razernij toe te nemen. De hoge oevers weerkaatsen ons dit verward sissend en knallend muziek. Niemand beantwoordt het vuur, noch het peloton van Mendiaux dat links van de baan de vlaag ontvangt, noch het mijne, waarover de kogels snorren.

Mijn manschappen, gedekt door een kleine aarden dam, delven een loopgraaf; er zijn er zelfs, naar ik hoor, die met de nagels in de grond krabben.

“Men moet de schoppen aan mekaar doorgeven”, zegt sergeant De Meester, men zal daarna dieper graven.

Ik heb officieel mijn commandant verwittigd van wat er gebeurt en schriftelijk bevestigd wat hij juist heeft vernomen.

Nauwelijks heb ik mij neergezet, om mijn natte kousen en broek uit te wringen, naar aanleiding van het modderbad dat ik daareven genomen heb, of plots, opnieuw een geknetter! Mijn manschappen bukken zich … Ik hoor kreten … Ik zie gedaanten … Ik trek snel mijn kousen en schoenen aan en snel naar de noodlottige bocht van de baan … en kom vlak voor kapitein Paheau te staan, die mij zegt: “Dat is evenveel waard als de soupeetjes van Dendermonde, meen ik.” Daar wij niet veel woorden moedig hebben om elkaar te begrijpen – wij hebben trouwens die gewoonte in de regimentschool opgedaan – zijn wij het weldra eens om het nieuwe plan te volvoeren, dat tot het welgelukken der verrichtingen moet leiden.

De artillerie gaat de westelijke zoom van Sint-Joris beschieten, meldt mij de kapitein, daarna zullen wij verder oprukken …

“Konden wij dat maar!” voegde ik erbij op wat pessimistische toon.

Boem! … Het was het sein. Boem! boem! boem! Onze artillerie bulderde, en bleef bulderen! … De muurvakken van Sint Joris vlogen aan scherven, bijna voor onze neus … Mendiaux, aan onze linkerkant, maakte zich boos … en liet al zijn geweren maar knetteren. Rechts bleven kapitein Paheau en ik wat meer bedaard; onze jongens groeven en delfden …

Zodra het kanonvuur had opgehouden, zonden wij onze patrouilles vooruit. Onophoudend openden de moffen een hels geweervuur. Twintig maal beproefden wij ons in beweging te stellen, twintig maal moeten wij de vlaag van kogels laten voorbij varen die gelukkig over onze hoofden snorde.

Tenslotte krijgen wij de kogelbui in de rug. Ik erkende het trompetgetoet (Ik heb sedertdien geweten dat het seinen van de draagbare telefoon waren). Een patrouille brengt ons op de hoogte dat er gedaanten langsheen de Noordvaart vertoeven. Zoals de Russen thans doen, herstellen wij onze linies. Mendiaux volgt ons op. De majoor is verwittigd. Om 2 uur ’s morgens komt ons het bevel toe, naar de kruisweg der banen Nieuwpoort, St.-Joris en Ramskapelle onder de bescherming van 3/2 en 4/2 terug te trekken.

Zo lag de 25^{e} oktober, in de morgen, het 2^{e} bataljon in cirkelboog aan beide zijden van de baan naar St.-Joris verspreid, terwijl de linkervleugel, aan B 1 tegen de IJzer en de rechtervleugel in een loopgraaf op 100 meter ten noorden tegen de Noordvaart steunde.

Het weekblad Vrij België heeft een brief van het Belgische front ontvangen. Wij lezen daarin o.m. het volgende:

Wanneer dan na enige dagen onze jongens naar het rustoord trekken, dan is het kermis. Pas een kilometer of twee achter de eerste lijn, of de trekorgel wordt opgehaald en het Vlaamse lied weerklinkt door het wijde Veurne Ambacht. Meest alle jongens van het zevende linieregiment zijn Vlamingen. Het is immers het welgekende Antwerpse verdedigingskorps, samengesteld uit de bloem van ons Kempenland en dat de Duitsers reeds zoveel maanden uitgestorven dachten.

Het Vlaamse lied weerklinkt hier alle dagen en menige "jas" heeft nog een verkneukeld liederboekje op zak, dat hij op Vlaamse liederavonden aankocht.

Soms wordt ook een grote kermis gehouden.

Zo is het gebeurd op zaterdag 23 oktober, blijde verjaring van de slag van Sint-Joris bij Nieuwpoort, blijde verjaring van de decoratie van ons regimentsvaandel door onze geliefde vorst.

Hoe zo'n feest wordt ingericht aan het front? Luister: Door enige officieren en soldaten geholpen, hadden we op aanduiding van onze kolonel een volledig feestprogramma opgesteld, een groene wel omsloten weide uitgekozen als feestplein en gedurende vijf dagen getimmerd en versierd om alles klaar te krijgen.

's Morgens al vroeg, op de verjaardag hield de kolonel een feestparade (prise d'armes), werd onder het spelen van de regimentsmuziek het erevaandel uitgehaald en voorgesteld, en tevens aan de glorievolle dagen van 1914 weer herinnerd.

Vandaar trokken de pelotons met flinke stap naar het feestplein en de Vlaamse kermis begon.

Ik maak met u een toertje op de foor. Een mooi veldtheater, dat we steeds van het ene kantonnement naar het andere meesleuren, wordt beurtelings bestegen door alle zang- en toneelliefhebbers van voorheen. Vier prijzen te betwisten: kluchtzang, oorlogszang, romance en uitgalming. Dit alles in beide talen. 120 jeugdige artiesten boden zich aan.

Niets ontbreekt er bij: noch waarzegster noch wildeman, noch museum van de IJzer, menagerie, circus, dikke Bertha, enz.

Maar de “clou” was wel een prijskamptentoonstelling van voorwerpen door soldaten in de loopgraven vervaardigd. Ringen, paardenhaarkettingen, pentekeningen, hangers, kruisjes, kapstokken met schrapnelscherven versierd, pennenstelen, papiersnijders, rokersgerief, gebreide hangmatten, al wat maar kan uitgedacht worden werd tentoongesteld.

Het was voor de jury geen kleine zorg, prijzen aan zoveel kunstenaars uit te delen.

Ondertussen kwamen onze aloude Vlaamse volksspelen weer aan de beurt, net zoals in de tijd van vrede, met mastklimmen, baksteken, zaklopen inbegrepen.

De veldkeukens deelden het nodige middagmaal aan de jonge feestvierders uit.

’s Namiddags ving het feest weer aan met een ferm betwiste match van voetbal en een prachtige prijskamp van gymnastiek tussen de verschillende compagnies.

’s Avonds werd aan de generaal en de officieren der legerafdeling een mooi tweetalig kunstfeest aangeboden, waar de patriottische

declamatie, de militaire revuescènes, de concerten met loopgraveninstrumenten natuurlijk niet vergeten werden. Heel keurig hoorden we viool spelen op Batos-sigarenkistjes en beiaard op stukken velokaders.

Zo liep de verjaardag af in broederlijke toenadering tussen overste en soldaat.

Zo hebt ge terzelfder tijd een kijkje op het prachtig moraal van onze jongens; die na 16 maand loopgravenleven zoveel Belgische blijgeestigheid in het hart dragen.

Uit het etappegebied.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Etappeninspektion der 4 Armee. Gent, 5 december 1915.

De schoenmaker Julius van Bruwaene uit Pittem heeft, tegen het bevel van de opperbevelhebber van het leger d.d. 3 mei 1915, twintig postduiven in zijn bezit gehouden en deze verstopt in zijn huis, totdat zij ontdekt zijn geworden door mannen van de Duitse Landstorm. Deze overtreding heeft ongestraft kunnen plaats hebben, omdat de politie der gemeente Pittem geen onderzoek heeft ingesteld in het huis van Van Bruwaene; derhalve wordt de gemeente verantwoordelijk gesteld.

Op bevel van de opperbevelhebber wordt de gemeente Pittem daarom veroordeeld tot een boete van 1000 mark.

Dit wordt ter kennis van het publiek gebracht.

Het hoofd van het burgerlijk bestuur.
Von Keudell

Regierungsrat
Etappeninspektion der 4 Armee.
Gent, 5 december 1915.

12 december 1915

Brugge.

Een van onze correspondenten meldt ons:

Gisteren ontmoette ik iemand, die deze week uit Brugge was gekomen. Op mijn vraag hoe de toestand daar nu op het ogenblik was, vernam ik, dat er voldoende levensmiddelen waren, hoewel ontzettend duur, zodat voor hen, die niet onbemiddeld zijn, het er nogal uit te houden is. Met de minder gegoeden is het erger gesteld. Dezen lijden bepaald gebrek, daar zij hun levensbehoeften haast niet kunnen kopen. Er is voorts bijna geen vertier in de straten. Sedert een week of drie mogen nu de lantaarns, die een geruime tijd niet gebrand hebben, weer branden en mag er ook weer licht uit de huizen naar buiten stralen. In de vorige week hebben de bewoners een bange dag beleefd; er verschenen toen 8 vliegmachines boven de stad, maar gelukkig werd er geen enkele bom gesmeten en verdwenen de vliegtuigen weer naar het westen.

13 december 1915

Parijs, 13 december. Officiële mededeling. Levendig gevecht met loopgraafgeschut in België, waarbij de vijand tot zwijgen gebracht werd.

Een Engels vrachtschip, aan de Belgische kust gestrand, werd door drie Duitse watervliegtuigen aangevallen, die bommen wierpen. Verscheidene vliegtuigen van de bondgenoten spoedden zich naar

de plaats en verdreven de Duitsers. Franse torpedoboten uit Duinkerken sleepten het stoomschip weg onder het vuur van een Duitse batterij.

Londen, 13 december. Onze artillerie is gisteren de beschieting van St.-Elooi begonnen, dat nog aan het branden was in de namiddag.

14 december 1915

Londen, 14 december. Een officieel bericht uit het Engelse hoofdkwartier in Frankrijk van gisteren zegt:

Heden hebben wij de stelling van de vijand ten oosten van Ieper en in de buurt van Frélinghien met kanonnen beschoten en een mijnschacht van de vijand ten noorden van het kanaal van la Bassée met houwitsers.

Mijn bataljon voor Sint-Joris.

(24, 25 en 26 oktober 1914).

De Belgische commandant Jacoby deelt in De (Belgische) Legerbode het slot mede van het relaas van de lotgevallen van zijn bataljon:

Naar men weet, bewaakte het 2e bataljon van het 6e linie de 25e in de morgen het kruispunt der banen Nieuwpoort-Sint-Joris en Nieuwpoort-Ramskapelle. Zijn rechtervleugel strekte zich uit tot de Noordvaart en zijn linkervleugel tot het IJzerkanaal.

Twee compagnies van het bataljon, de 3^{e} en de 4^{e}, lagen aan beide zijden van de baan van Sint-Joris, de twee andere, behalve een peloton van de 2^{e}, die de compagnie van kapitein Six, aan de Noordvaart versterkte, lagen in reserve achter het talud van de baan Nieuwpoort-Ramskapelle. Een compagnie Fransen was het 2^{e}

bataljon komen versterken in de richting van de brug van de Noordvaart, waar een sectie mitrailleurs van het 5e linie de uitweg bewaakte, en de twee boorden van de watervliet onder vuur hield.

Op dat ogenblik stonden het ganse 5e linie en de twee andere bataljons van het 6e achter ons, ter bewaking van de spoorbaan Nieuwpoort-Diksmuide.

Rond 8 uur 's morgens wordt een tegenaanval bevolen. Het is de beurt aan kapitein Six. Deze aanval zal plaats hebben onder de bescherming van de automitrailleur van luitenant Desmedt, die in volle vaart aankomt, als een ontstuimig paard, dat van woede en ongeduld snuift. Al schokkend slaat het stalen monster de baan in van Sint-Joris, de motorwagen bromt als een razende te midden van twee pelotons die "en tirailleur" hem links en rechts omringen. Weldra snort het gevaarte ten aanval vooruit, want men heeft uit Sint-Joris een lange rij Duitse wielrijders zien optrekken, die in volle snelheid naar Nieuwpoort trappen. Het schiet vooruit, laat de twee pelotons achter, bezaait de baan met kogels en drijft de aanrukkende vijandelijke compagnie uiteen.

Maar plots knettert een hevig geweervuur, en de auto wordt in zijn dolle vaart gestuit: de twee helpers van luitenant Desmedt zijn zwaar gekwetst, de luitenant zelf is lichtjes aan de hand getroffen. De vijandelijke tirailleurs, bij dit oponthoud, verlaten hun loopgraven, die zij daags tevoren bemachtigd hebben en stormen op de auto toe. Luitenant Desmedt is verplicht alleen zich vrij te maken, achteruit te rijden, ophouden te vuren en in onze linies terug te keren.

Hij komt voorbij de kruisweg terug met zijn bloedende lading; de twee gekwetsten hebben, links en rechts van de auto, zich aan de

trede van het voertuig vastgeklampt: een van hen, een Engels dagbladschrijver, heeft de twee benen verbrijzeld.

Tegelijkertijd worden de twee pelotons van kapitein Six, die van hun steun beroofd zijn, heftig bestookt, en de gekwetste luitenant Baret blijft met verscheidene van zijn soldaten in de handen der Duitsers.

Luitenant Pirard kan zich enkel redden met onder een duiker der baan te gaan schuilen. Hij komt wat later, druipnat, in zijn compagnie terug.

Tenslotte wordt de vijandelijke tegenaanval bedwongen door het vuur van de andere compagnieën van het bataljon, en de aanvallers trekken op hun oude stellingen terug.

Rond 10 uur is de storm uitgewoed. Men gaat de gekwetsten opzoeken, en men vindt op de boord der baan een universitair badend in zijn bloed. Men draagt hem naar de verbandplaats. Hij vertelt dat een Duits officier, aan wie hij te drinken vroeg, hem ruw had toegesnauwd: “Ik geeft niet te drinken aan lieden die op ons vuren.” Dit is wel, mof, uw “Kultur” onder haar menselijkste vorm. De zedenles van de wolf van de fabel, de zedenles van de verplichting zich als een lammetje te laten slachten.

Rond 11 uur begint het opnieuw te woeden. Het regent granaten van alle kaliber in de omgeving van het kruispunt, en achter ons, over Nieuwpoort. Wij herkennen de vuurbaan van de mijngranaten van de verpletteraars van de forten van Antwerpen; zij komen als een auto aangesnord en de lucht trilt. Men vreest dat die monsters de bruggen gaan stuk schieten.

De beschieting houdt bij de valavond op. Wij zoeken ons kleine dekkingen te maken, want wij worden door een nieuw onheil bedreigd.

Ik maak mij boos tegen een soldaat die een huisdeur wil afhaken om een dekking voor zijn officier, zegt hij, te maken.

Weldra plast de regen. Men bibbert achter het talud, waarover de regen stroomt. Het plast!, het plast! … en zwart is de nacht.

Plots knettert aan onze linkerkant, langs de kanten van Lombardsijde, waar de Fransen zijn, een ontploffing, en als bij toverslag bemerken wij de verlichting van een heerlijk maar schrikwekkend vuurwerk. Het zijn vuurpijlen van alle kleur, wel met duizenden. Wij kijken verbaasd toe. Wij vrezen dat de moffen de Fransen met lichtkogels hebben aangevallen, omdat men meteen een ongemeen lawaai van schroot hoort. Wij weten niet wat te denken over dit nieuw oorlogsgerief en wij vrezen dat de verraste, verschrikte en vooral verblinde Fransen zullen wijken.

Bij het opkomen van de dageraad, de 26^{e} oktober vernemen wij inderdaad dat de Franse troepen Lombardsijde hebben verlaten en dat het 2^{e} bataljon echelonswijze moet in aftocht trekken. Majoor Galhausen is gekwetst geworden en commandant Vanniesbecq voert nu bevel over het bataljon. Ik word opnieuw compagniecommandant en met de achterhoede gelast.

De moffen merken dat wij achteruit trekken, en laten al hun machinegeweren knetteren en ratelen.

Ik trek terug over de brug der Noordvaart, onder een kogelregen, die op de landhoofden der brug neerkomt. Twee van mijn soldaten worden door enkele verdwaalde kogels gewond.

Wij trekken over de spoorbaan Nieuwpoort-Diksmuide. Zij is door het 5e linie bezet. Het 2e bataljon sluit zich aan bij het regiment dat naar de grote steenbakkerij terugtrekt. Op de baan van Nieuwpoort naar Wulpen, worden wij tot staan gebracht en wij ontvangen kort daarop opdracht het 5e linie aan de spoorbaan te gaan aflossen. Het is op die terugweg dat onderluitenant Mendiaux met zes van zijn manschappen werd gedood, op de hoogte van de steenbakkerij.

15 december 1915

Men meldt van Vlieland, dat daar gisterochtend en –middag aanhoudend zwaar kanongebulder in noordwestelijke richting is gehoord.

Berlijn, 15 december. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Aan het front is niets van bijzonder belang gebeurd.

Een op 12 december ter hoogte van De Panne aan de grond geraakte Engelse stoomboot is gisteren door onze vliegers met blijkbaar succes aangevallen.

Luchtgevecht aan de Belgische kust.

Londen, 14 december. De admiraliteit deelt mede, dat een Engels vliegtuig na een hevig gevecht bij de Belgische kust gisteren een Duits watervliegtuig naar beneden geschoten heeft, dat ontplofte toen het de waterspiegel raakte. Het vliegtuig en degenen die er in zaten, verdwenen.

Het Engelse vliegtuig viel ook in zee. De twee officieren, die er in zaten, zijn gered.

16 december 1915

Lord French.

Londen, 16 december. Het ministerie van oorlog maakt bekend:

Maarschalk Sir John French, die van het begin van de oorlog af, gedurende zestien maanden van voortdurende zware inspanning, onze legers in Frankrijk en Vlaanderen met de grootste bekwaamheid heeft aangevoerd, heeft nu op zijn eigen verzoek het opperbevel neergelegd.

In volle waardering en dankbaarheid voor de uitnemende diensten, die Sir John French het land aan het front heeft bewezen, heeft de regering van zijne majesteit hem verzocht, de benoeming als veldmaarschalk-opperbevelhebber van de troepen in het Verenigd Koninkrijk aan te nemen.

Sir John French heeft de benoeming aangenomen.

De koning heeft hem de waardigheid van burggraaf verleend.

Tot zijn opvolger aan het front is generaal Douglas Haig benoemd.

Ven het Westelijke gevechtsterrein.

Londen, 16 december. Het Britse hoofdkwartier meldt: Vannacht heeft de vijand ten zuidoosten van Ieper een mijn tot ontploffing gebracht. Onze bommenwerpers echter bezetten de krater en verdreven de vijand. Ten zuiden van Mesen hebben wij met geringe verliezen een vijandelijke schans genomen.

17 december 1915

Londen, 16 december.

Vandaag zijn artillerie- en bommengevechten geleverd bij Ieper.

Het gisteren langs draadloos telegrafische weg verspreide bericht, dat wij vier vliegtuigen hebben verloren, is onwaar.

Men meldt ons uit westelijk Zeeuws-Vlaanderen:

Onder de gemeente Schoondijke is dezer dagen ook een luchtballon neergekomen, zoals er in de laatste 14 dagen al verscheidene zijn geland, ook deze was te Oostende opgelaten.

18 december 1915

Parijs, 17 december. Officieel bericht van vanmiddag:

In België is in de duinsector met handgranaten gevochten.

Londen, 17 december. Het Engelse hoofdkwartier in Frankrijk meldt: De bedrijvigheid der artillerie is de hele dag voortgezet, vooral ten noorden van Ieper.

19 december 1915

Parijs, 18 december. Officieel bericht van vanmiddag:

Twee Duitse vliegtuigen van het station Zeebrugge, die op geringe hoogte boven zee vlogen, zijn op 10 mijl ten noordwesten van Nieuwpoort door een torpedoboot opgemerkt en beschoten. Een toestel is in zee gevallen. De twee officieren, die het bemanden, zijn opgevist en gevangen genomen.

Londen, 18 december. Het Engelse hoofdkwartier in Frankrijk meldt: De dag was over het algemeen mistig en het weer was niet

geschikt voor artilleriegevechten; daardoor was het rustiger dan anders. Niettemin heeft ons geschut het Franse doeltreffend gesteund en vijandelijke kanonnen ten noorden van Ieper tot zwijgen gebracht.

Sir John French, thans de Engelse opperbevelhebber, heeft een inspectietocht gemaakt langs het Engelse front in België en Frankrijk en een bezoek gebracht aan de voornaamste inrichtingen en diensten van het leger.

20 december 1915

Men meldt ons:

Sedert gisterenmorgen wordt op het eiland Flakkee uit zuidelijke tot zuidwestelijke richting een zwaar onafgebroken geschutvuur gehoord. Hoewel het bijna gewoonte is geworden dagelijks te horen schieten, zoals het gisteren is waargenomen, overtreft het alles wat totnogtoe is gehoord, zelfs het bombardement van Antwerpen.

Van het westelijke gevechtsterrein.

Londen, 19 december. Officiële mededeling. Vanochtend heeft de vijand een gasaanval gedaan op onze linie ten noordoosten van Ieper, vergezeld van een hevige beschieting. Behalve op enkele plaatsen, waar de vijand werd teruggeslagen, voor hij er in geslaagd was onze linie te bereiken, werd de vijandelijke infanterie belet uit haar loopgraven te komen.

Onze maatregelen tegen het stikgas bleken afdoende te zijn. Onze linie is overal ongeschonden.

De vijandelijke artillerie is ongewoon actief ten oosten van Ieper en ten westen en ten zuiden van Mesen.

Parijs, 19 december. De kennisgeving van hedennacht bevestigd de Engelse mededeling over de gevechten in België.

Berlijn, 20 december. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Het vuur van onze kustbatterijen heeft de vijandelijke monitors die gisterenmiddag Westende beschoten, verdreven.

Aan het front, naast levendige bedrijvigheid van de artillerie, verscheidene geslaagde mijnontploffingen door onze troepen.

Een van onze eskaders van vliegtuigen viel de plaats Poperinge aan waar talrijke verbindingslijnen van de vijand samenkomen.

Een Engelse tweedekker is in een luchtgevecht bij Brugge neergeschoten. De inzittenden zijn dood.

De oorlogstoestand.

De nieuwe opperbevelhebber van het Britse front in België en Frankrijk heeft dadelijk wat te doen gekregen.

Ook bij Ieper was gisteren de wind blijkbaar noordelijk. Van die omstandigheid hebben de Duitsers terstond gebruik gemaakt om een gaswolk tegen het noordoostfront van Ieper af te sturen. Die plaats wordt, gelijk bekend, door de Engelsen verdedigd.

De maatregelen, die de Engelsen tegen de gifgassen hebben genomen, zegt de officiële mededeling uit Londen, bleken bij die gelegenheid afdoende te zijn.

Tevens vermeldt Londen grote bedrijvigheid van de vijandelijke artillerie ten westen en ten zuiden van Mesen en ten oosten van Ieper, alsmede ten noordoosten van Ieper, waar zij een aanval met infanterie ondersteunde. Het dreunen van geschut, dat gisteren in de omstreken van Rotterdam is gehoord, zal vermoedelijk niet van de artillerie bij Ieper afkomstig zijn geweest, maar van de monitors, die Westende aanvielen en van de kustbatterijen, die hun vuur beantwoordden. De infanterieaanval der Duitsers heeft, zo vertelt ons verder het Engelse bericht, niet het minste succes gehad. De manschappen konden door het vuur der Engelsen op de meeste plaatsen niet eens hun loopgraven verlaten, en waar dat wel geschiedde, werden zij reeds voor de Engelse linies teruggedreven.

21 december 1915

Londen, 20 december. Officieel bericht uit het Engelse hoofdkwartier:

Hevig geschutvuur over en weer in de nabijheid van Ieper.

23 december 1915

Londen, 22 december. Officieel bericht uit het Britse hoofdkwartier: grote bedrijvigheid, vooral rond Ericourt, bij het kanaal van La Bassée en Ieper. Onze artillerie heeft doeltreffend geantwoord.

Turken in België?

Van de Belgische grens wordt dd. 21 dezer aan Het Volk gemeld: Te Brugge zijn heden 30.000 Turken aangekomen, welke aan hun front gemist konden worden.

24 december 1915

Londen, 23 december. Officieel bericht uit het Britse hoofdkwartier: Vanochtend in de vroegte heeft de vijand een mislukte aanval met handgranaten op een van onze posten bij het bos van Ploegsteert gedaan.

De dag is helderder geweest dan voorgaande dagen, derhalve is de artillerie in actie geweest, aan onze kant meer dan aan die van de vijand.

26 december 1915

Parijs, 24 december. Officieel bericht van hedenavond:

Levendig artilleriegevecht in België, waar de Duitse infanterie, samengetrokken in de verbindingsloopgraven bij Lombardsijde, is verstrooid.

27 december 1915

Parijs, 26 december. Officieel communiqué van gisterenmiddag:

Het artillerieduel is het levendigst bij Lombardsijde, in het Belgische gebied, en in de Vogezen.

28 december 1915

Berlijn, 28 december. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Door het vuur van een vijandelijke monitor zijn in de badplaats Westende drie inwoners, onder wie twee vrouwen, gedood.

29 december 1915

Parijs, 28 december. Officiële mededeling. Onze artillerie heeft een opslagplaats van munitie bij Steenstrate opgeblazen.

Berlijn, 29 december. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Westende is weer door een vijandelijke motor beschoten, ditmaal zonder enige uitwerking.

30 december 1915

Parijs, 29 december. Het avondcommuniqué maakt melding van bedrijvigheid der wederzijdse artillerie in België en Artois.

Bij Ieper hevig geweervuur over en weer.

31 december 1915

Londen, 30 december. Officieel bericht uit het Britse hoofdkwartier:

Gisteren hebben 16 van onze vliegtuigen het station van Komen gebombardeerd, dat met de spoorlijnen en de naburige loodsen is getroffen.

Berlijn, 31 december. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier:

Een aanval van vijandelijke vliegers op Oostende heeft in de stad aanmerkelijke schade aan gebouwen aangericht. Vooral heeft het klooster van het Heilige Hart geleden. 19 Belgische bewoners zijn gewond, een gedood. Militaire schade is niet ontstaan.

Een bibliotheek aan het front. Een officier van gezondheid schrijft aan Vrij België:

Onze bibliotheek is ingericht in een klooster. Daar hebben wij een vroegere klas ingericht en wij betalen vuur en het licht; daar kunnen een twintigtal soldaten komen lezen en schrijven op de oude kinderschoolbanken. De brancardier-bibliothecaris deelt de boeken uit, die daar kunnen gelezen worden of daar aangevraagd worden om in de tranchées of elders te lezen. De zaal is gedurende een groot deel van de dag propvol en er zijn te weinig boeken voor het groot aantal lezers. Franse boeken worden minder gelezen dan Vlaamse. Ikzelf was verplicht een Frans boek te nemen, daar van de Vlaamse boeken niets dan Jules Verne overbleef. Zullen de uitgeleende boeken allemaal terugkomen? Het is te hopen. Zeker zullen er een aantal van zoek raken, maar dat weerhoudt ons niet ze in lezing te geven. De grote moeilijkheid bestaat hierin: Wanneer we van sector veranderen, hoe gaan we dan onze bibliotheek verplaatsen? Dit is een vraag, die nog niet geheel opgelost is. In de andere sector kunnen wij zeker geen schoolklas inrichten. Ik geloof, dat wij onze boeken dan maar hier zullen laten en alle dagen, of twee- driemaal per week iemand hierheen sturen om de gelezen boeken terug te dragen en de gevraagde boeken aan te brengen.

1 januari 1916

Men meldt ons uit Oostburg:

Gistermiddag zag men van hier over het door de Duitsers bezette gebied van België een zevental vliegtuigen. Er is niet op geschoten. Door de afstand kon men niet onderscheiden tot welke nationaliteit zij behoorden

De Times verneemt dat de tot het pairschap verheven veldmaarschalk Sir John French de titel zal aannemen van burggraaf

French van Ieper, ter herinnering aan de dagen, waarin hij en zijn leger voor de Duitsers de weg naar Calais versperden.

3 januari 1916

Parijs, 2 januari. Het Franse avondcommuniqué meldt:

Een hevige beschieting van de vijandelijke loopgraven in de Belgische duinen heeft daar zware schade veroorzaakt. Op twee punten ontstond brand en twee munitiedepots sprongen in de lucht.

Uit een brief van een Belgisch soldaat.

Een Belgisch soldaat schrijft aan zijn vriend in Nederland, hoe hij van het slagveld te Londen is gekomen.

De 20e september 1914 had ik reeds zeven slagen meegemaakt. Na de terugtocht van Antwerpen bevonden wij ons op zekere dag 's morgens om 9 uur in de stad Nieuwpoort, toen de Duitsers de stad begonnen te bombarderen. Duizenden kogels kwamen voor onze voeten rollen: pannen en ruiten vlogen met veel gedruis over ons heen. Enkelen werden gekwetst. Dat duurde zo ongeveer een uur: toen zijn wij in een andere straat gegaan, doch daar was het bombardement nog erger. Grote brokken muren, uiteengescheurd door granaten, spatten uit elkaar; het regende granaten, die in de huizen terecht kwamen. Stukken staal van vijf kilo kwamen voor onze voeten vallen. Daar wij goed beschermd waren door hoge huizen, tegen wiens muren wij met de rug leunden, werden slechts weinigen gekwetst. Doch de huizen aan gene zijde der straat stortten dreunend in.

Na twee uur in de stad te zijn verbleven, trokken wij naar buiten en als wij de IJzer over wilden gaan, werd de brug gebombardeerd. Met boten van onze genie werden wij toen overgezet. Daar moesten wij plat blijven liggen, kort bij de Duitsers, die ons nog niet ontdekt hadden. Tot ’s avonds toe was het een hevig artillerieduel. Tegen zes uur kwam een van onze vliegers over en een kwartier later begonnen onze 12 kanonnen salvo te schieten. In één uur tijd heb ik 1500 schoten horen lossen. Toen het donker geworden was, gingen wij in de loopgraven der Duitsers slapen, want zij waren teruggetrokken door ons hevig artillerievuur. Dan moest de wacht betrokken worden en dit viel mij ten deel. Ik deed goed mijn ogen open, want wij waren dicht bij de vijand. Toen wij de volgende morgen strooien daken op onze loopgraven aan het maken waren kwam opeens een shrapnell bij ons ontploffen. Granaat op granaat vloog over onze loopgraven heen. Het waren me nogal sigaren, een halve meter lang en 15 centimeter in doorsnee. ’s Avonds moesten wij weer vooruit trekken; wij volgden de IJzer ongeveer een half uur, toen wij in de zandduinen tegen de zee aanlandden. De majoor zegde ons, dat wij moesten spreken. Wij moesten kort bij de vijand loopgrachten gaan maken en zo gauw het licht zou worden de Duitse kanonniers met de bajonet hun kanonnen afnemen.

Wij stapten voorzichtig door de duinen, toen opeens in de stille avond een schot weerklonk. Wij meenden eerst, dat dit afkomstig was van een van onze patrouilles, die rechts en links uitgestuurd waren, doch daar begonnen ook de mitrailleuses te ratelen en een regen van kogels vloog over onze hoofden. Wij waren dus verrast en onverwachts aangevallen. De majoor, die dadelijk zijn situatie besefte, commandeerde: “bajonetten op het geweer en dan als razenden op de Duitsers in!” Dat was een geroep, gehuil en getier, dat horen en zien vergingen. Wij waren allen compleet zot, doch de vijand nam zijn mitrailleuses op de rug en trok er van onder, maar

de infanterie vuurde nog steeds door. Dan blies de hoornblazer “aanval” en als razenden liepen wij tegen de zandheuvels op. De vijand trok af.

Wij hadden allen goede moed, omdat onze majoor gezegd had, dat de vijand niet veel talrijker kon zijn dan wij en als wij niet vlug handelden, kon er hulp voor hen komen, wij moesten dus moedig handelen of wij waren muisjes voor de kater. Wij stoven tegen de vijand in en naarmate wij veld wonnen, schoten de kanonnen over ons heen. Wij verloren twee machines, die door de vijandelijke granaten getroffen, in stukken vlogen. Ofschoon wij ook volk verloren, moest de vijand toch wijken. De rest was reeds twee dagen en twee nachten zonder rust en voor eten hadden we enkel een harde beschuit.

Toen het licht werd, zijn wij verspreid door de duinen gegaan, de vinger op de haan.

De Duitsers waren achteruit tot Westende: 800 meter ervoor hielden wij stil en verborgen ons in de duinen. Toen kwamen 12 zeeboten voor de dag en begonnen Westende te bombarderen. Dat is het schoonste wat ik in de oorlog gezien heb. Het duurde een paar uren en toen het ophield, begonnen de Duitsers op ons te mikken. Wij legden ons plat op de grond met de hoofden naast elkaar. Een jongen naast mij werd gedood.

Dan moest ik twee soldaten begraven met geweer en de hele boel. Het was een gevaarlijk bevel onder het vuur van de vijand. Kort daarna kwamen de Franse roodbroeken ons aflossen en wij trokken in de richting van Sint-Joris. Ik verloor onderweg mijn compagnie en ben diezelfde nacht weer bij een gevecht terecht gekomen. Om 12 uur ’s middags kroop ik op handen en voeten langs een gracht om

in de loopgraven te komen, doch dezen vlogen de lucht in en daarna werden wij in de flank aangevallen.

Dit kostte velen het leven en toen ik gewond werd, heb ik op handen en voeten over gesneuvelden moeten kruipen. Onderweg verloor ik veel bloed, want ik had een schot gekregen door mijn bovenbeen. Om niet krijgsgevangen te worden heb ik een heel eind tot aan de knieën door het water van een sloot gestapt. Wat er later met mij gebeurd is, kan ik niet zeggen. Doch ik ben hier of daar wel gevonden door een van onze ambulances en naar Londen getransporteerd. De wonde in mijn been is niet van ernstige aard. Ik ben hier aangesteld tot organist in het hospitaal, doch hoe geheel anders lijkt het orgel mij. O, mocht ik toch weer spoedig het orgel van mijn geboorteplaats bespelen.

4 januari 1916

De Lokal Anzeiger verneemt langs uit Havre dat de oorlogsraad der entente heeft besloten Ieper te slechten en nieuwe stellingen aan te leggen, die beter tegen het vijandelijke vuur beschut zijn dan de tegenwoordige. Wat in Ieper nog aan kunstschatten is, zal naar Parijs worden gebracht, en in het Petit Palais geplaatste.

De nieuwe stelling krijgt een Belgisch-Engelse bezetting.

Parijs, 3 januari. Avondcommuniqué.

De geschutgevechten zijn in België en ten zuiden van de Somme voortgezet.

5 januari 1916

Londen, 4 januari. Tijdens onze artilleriebeschieting hebben wij ten noordoosten van Ieper Duitse werkliedenploegen verstrooid.

7 januari 1916

Parijs, 6 januari ’s avonds. Officieel: Wij hebben met goed gevolg de vijandelijke verdedigingswerken bij Steenstrate, Het Sas en Boezinge gebombardeerd.

9 januari 1916

Naar aanleiding van het bericht, dat maarschalk French voortaan “Lord French van Ieper” zal heten, wordt in een telegram uit Havre aan de Petit Parisien opgemerkt, dat er al sinds eeuwen “graven van Ieper” zijn. Het hoofd van die grafelijke tak is tegenwoordig de Belgische majoor de Poucques. Dat kan dus verwarring geven.

10 januari 1916

Berlijn, 10 januari. Een Duits vliegeskader heeft de vijandelijke etappe-inrichtingen te Veurne aangevallen.

11 januari 1916

Londen, 10 januari. Officieel bericht uit het Britse hoofdkwartier:

Vandaag is de artillerie bedrijvig gewest bij Sint-Elooi en Ieper.

Berlijn, 11 januari. Een met een kanon van 3,8 cm uitgerust Frans vechtvliegtuig is bij Woumen ten zuiden van Diksmuide door artillerievuur en een vechtvlieger gedwongen om te landen. Het vliegtuig is onbeschadigd en die erin zaten, zijn ongedeerd in onze handen gevallen.